

Asia: VN/14214/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle apteekkitalouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi ja siihen liittyviksi asetusmuutosehdotuksiksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne lääkkeiden hintasääntelyyn ja lääketaksaan liittyvistä muutosehdotuksista.

-

Huomionne apteekkiveroon liittyvistä muutosehdotuksista.

-

Huomionne rajattuun itsehoitolääkevalikoimaan liittyvistä ehdotuksista.

-

Huomionne itsehoitolääkkeiden myyntikanavan laajennukseen liittyvistä ehdotuksista.

-

Huomionne itsehoitolääkkeiden vähittäismyyntilupiin liittyvistä ehdotuksista.

-

Huomionne lääkeasetukseen sisältyvistä ehdotuksista.

-

Huomionne lääkemääräyksestä poikkeavaan lääkkeiden toimittamiseen tai lääkemääräysten ilmeisten virheiden korjaamiseen liittyvistä muutosehdotuksista.

-

Huomionne lääkekorvausten ehdolliseen korvattavuuteen liittyvien palautusmaksujen kohdentamiseen liittyvistä muutosehdotuksista.

-

Huomionne esityksen ja esittelymuistioiden perusteluista.

-

Huomionne esityksen ja esittelymuistioiden vaikutusten arvioinnista.

-

Huomionne muista esityksessä olevista ehdotuksista.

-

Vapaamuotoiset lausumat hallituksen esityksen luonnoksesta.

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle apteekkitalouden uudistuksesta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Päivittäistavarakauppa ry (PTY) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta ja yhtyy Kaupan liiton lausunnossa laajasti esitettyihin huomioihin.

PTY kannattaa itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttamista apteekkien ulkopuolelle muiden Pohjoismaiden tapaan. Haluamme kuitenkin nostaa esiin PTY:n näkökulmista keskeisimmät huomiot ja täydennykset, jotka tulisi huomioida uudistuksen onnistumiseksi.

1. Esityksen puutteet ja rajalliset kuluttajahyödyt

PTY katsoo, että esitysluonnoksen mukainen myyntimalli ei ole toteuttamiskelpoinen useista syistä. Se toistaa viime apteekkilain uudistuksen virheet, jolloin kuluttajahyödyt jäivät toteutumatta ja markkinoiden avaaminen jäi kosmeettiseksi. Nyt esitetty vapautettava valikoima koskee pääosin sellaisia tuotteita, joiden vaikuttavia aineita myydään jo kaupoissa, eikä se tosiasiallisesti lisää saatavuutta tai valinnanmahdollisuuksia. Vapautettava valikoima on huomattavasti suppeampi kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa.

2. Kilpailuviranomaisten ja kuluttajajärjestöjen näkemykset

Esitys sivuuttaa sekä Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) että Kuluttajaliiton esittämät näkemykset, joiden mukaan itsehoitolääkevalikoimaa tulisi vapauttaa laajemmin. Kaupoissa on jo vuosikymmenten ajan myyty laajoja valikoimia lääkekaapeista, mikä osoittaa järjestelmän toimivuuden.

3. Myyntikanavakohtainen myyntilupa ja lääkeyhtiöiden rooli

Esitys antaa lääkeyrityksille harkintavallan hakea tai olla hakematta myyntiluvan laajennusta kauppoihin. Tämä voi johtaa siihen, ettei vapautuminen käytännössä toteudu, vaikka laki tulisi

voimaan. Kokemukset ravintolisistä ja lääkinnällisistä laitteista osoittavat, ettei myyntikanavien laajentaminen toteudu aina, vaikka kuluttajakysyntää olisi ja myynti olisi lainsäädännön puolesta sallittua.

4. Hintataso ja hinnoittelun läpinäkyvyys

Suomessa itsehoitolääkkeet maksavat keskimäärin 37 % enemmän kuin Ruotsissa. Merkittävä osa hinnasta muodostuu lääkeyhtiöiden tukkuhinnoista, ja on perusteltua tarkastella, miten hinnoittelun läpinäkyvyyttä ja kilpailua voitaisiin lisätä, jotta mahdolliset säästöt välittyisivät kuluttajille.

5. Taloudelliset vaikutukset kaupoille ja erityisesti kyläkaupoille

Uudistuksen taloudellinen hyöty on yksittäisen myymälän tasolla marginaalinen. Tämä lisämyynti olisi kuitenkin tärkeä erityisesti syrjäseutujen kyläkaupoille. Esitetyt hallinnolliset vaatimukset ja viranomaismaksut ovat kohtuuttomia suhteessa saatavaan hyötyyn, mikä nostaa markkinoille tulon kynnystä.

6. Hankinnan ja kilpailun edellytysten turvaaminen

Kilpailuneutraaliteetti ei toteudu, mikäli kaupan alan yritysten hankintamahdollisuuksia rajoitetaan enemmän kuin apteekkien. Tehokkaan hankinnan ja maahantuonnin mahdollistaminen on edellytys hintojen laskulle ja kilpailun toimivuudelle. Itsehoitolääkkeiden etämyynnin tulee olla tosiasiallisesti mahdollista myös pt-kaupoille ja eri muotoisten yritysmallien tulisi voida hakea vähittäismyyntilupaa. Muutoin vapauttamisen hyödyt jäävät kuluttajilta saavuttamatta.

7. Kansainväliset kokemukset ja turvallisuus

Ruotsin ja Norjan kokemukset osoittavat, että laajempi valikoima kaupan myyntiin on toteutettavissa turvallisesti. Raja-alueilla suomalaiset ostavat säännöllisesti itsehoitolääkkeitä näistä maista ilman, että väärinkäyttö tai terveysriskit olisivat lisääntyneet.

8. Apteekkitalouden uudistamisen tarve

Esitys ei puutu apteekkitalouden rakenteellisiin ongelmiin. Progressiivinen apteekkivero estää tehokkaat toimintamallit, ja ehdotetut lääketaksan leikkaukset ovat pieniä. Suomen malli on edelleen kallis yhteiskunnalle ja antelias apteekkareille verrattuna esimerkiksi Ruotsiin.

9. Asiakasnäkökulma ja saavutettavuus

Itsehoitolääkkeiden vapauttamisen perusteluissa tulisi nykyistä painokkaammin tuoda esiin kuluttajan näkökulma ja saavutettavuuden merkitys arjessa. Erityisesti ikäihmisille ja liikkumisrajoitteisille mahdollisuus hankkia itsehoitolääkkeitä läheltä ruokakaupasta voi vähentää

erillisiä asiointimatkoja ja kuljetuskustannuksia. Itsehoidon vahvistaminen voi tuoda merkittäviä kustannussäästöjä yhteiskunnalle ja helpottaa terveydenhuollon kuormitusta.

Yhteenveto

PTY katsoo, että mikäli tavoitteena on aidosti parantaa kuluttajien saavutettavuutta, lisätä kilpailua ja hillitä kustannuksia, on välttämätöntä:

- laajentaa vapautettavaa valikoimaa merkittävästi
- turvata kilpailuneutraliteetti ja tasavertainen hankintaoikeus
- yksinkertaistaa myyntilupaprosessia
- mahdollistaa tehokas hankinta ja maahantuonti myös kaupoille
- huomioida kansainväliset kokemukset ja turvallisuuskäytännöt

Näin voidaan parantaa kuluttajien saatavuutta, laskea hintoja ja tuoda säästöjä terveydenhuollolle sekä vahvistaa kaupan alan toimintaedellytyksiä koko maassa.

Kunnioittavasti

Tuula Loikkanen

Toimitusjohtaja

Päivittäistavarakauppa ry (PTY)

Loikkanen Tuula
Päivittäistavarakauppa ry